

**INTEGRATIV YONDASHUV ASOSIDA TALABALARNING EKOLOGIK
KOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISH VOSITALARI**

O.A.Xamidov PhD, dotsent, JizPI

Sh.A.Abduraxmanova

Biologiya kafedrasi o'qituvchisi, JDPU

Annotatsiya. Mazkur tezis oliy ta'lim tizimida talabalarning ekologik kompetentligini rivojlantirish jarayonida integrativ yondashuvdan foydalanishning pedagogik imkoniyatlarini yoritishga bag'ishlangan. Unda ekologik kompetentlik tushunchasi, uni shakllantirish zarurati hamda integrativ yondashuv asosida qo'llaniladigan samarali ta'lim vositalari tahlil qilingan. Fanlararo integratsiya asosida tashkil etilgan ta'lim jarayoni talabalarda ekologik bilim, ko'nikma, malaka va qadriyatlarni shakllantirishga xizmat qilishi asoslab berilgan.

Kalit so'zlar: integrativ yondashuv, ekologik kompetentlik, ekologik ta'lim, fanlararo integratsiya, barqaror rivojlanish, ta'lim vositalari.

Аннотация. Данный тезис посвящён раскрытию педагогических возможностей использования интегративного подхода в процессе развития экологической компетентности студентов в системе высшего образования. В нём анализируются понятие экологической компетентности, необходимость её формирования, а также эффективные образовательные средства, применяемые на основе интегративного подхода. Обосновано, что образовательный процесс, организованный на основе междисциплинарной интеграции, способствует формированию у студентов экологических знаний, умений, навыков и ценностных установок.

Ключевые слова: интегративный подход, экологическая компетентность, экологическое образование, междисциплинарная интеграция, устойчивое развитие, образовательные средства.

Abstract. This thesis is devoted to revealing the pedagogical potential of using an integrative approach in the process of developing students' environmental competence within the higher education system. It analyzes the concept of environmental competence, the necessity of its formation, as well as effective educational tools applied on the basis of an integrative approach. It is substantiated that the educational process organized on the basis of interdisciplinary integration

contributes to the development of students' environmental knowledge, skills, abilities, and value orientations.

Keywords: integrative approach, environmental competence, environmental education, interdisciplinary integration, sustainable development, educational tools.

Zamonaviy jamiyatda ekologik muammolarning keskinlashuvi ta'lim tizimida ekologik madaniyatli, ekologik jihatdan mas'uliyatli shaxslarni tayyorlash zaruratini yuzaga keltirmoqda. Ayniqsa, oliy ta'lim muassasalarida ta'lim olayotgan talabalarda ekologik kompetentlikni shakllantirish bugungi kunning dolzarb vazifalaridan biridir. Bu jarayonda an'anaviy yondashuvlar bilan bir qatorda integrativ yondashuvdan foydalanish muhim ahamiyat kasb etadi.

Ekologik kompetentlik talabaning atrof-muhitga nisbatan bilimli, ongli va mas'uliyatli munosabatda bo'lishini ta'minlovchi integrallashgan sifat sifatida namoyon bo'ladi. U ekologik bilimlar, amaliy ko'nikmalar, ijtimoiy faollik va ekologik qadriyatlar birligida shakllanadi.

Integrativ yondashuv ta'lim jarayonida fanlararo aloqadorlikni ta'minlab, ekologik muammolarni kompleks tarzda o'rganish imkonini beradi. Biologiya, ekologiya, geografiya, kimyo, iqtisodiyot va ijtimoiy fanlarning o'zaro integratsiyasi natijasida talabalar ekologik jarayonlarni tizimli tushunishga erishadilar.

Talabalarning ekologik kompetentligini rivojlantirishda quyidagi vositalar muhim ahamiyatga ega:

- muammoli ta'lim texnologiyalari, ekologik vaziyatlarni tahlil qilish asosida;
- loyiha faoliyati, real ekologik muammolarni hal etishga yo'naltirilgan holda;
- keys-stadiylar, amaliy ekologik holatlarni o'rganish orqali;
- interfaol metodlar (bahs-munozara, klaster, aqliy hujum);
- axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, ekologik axborotlardan foydalanish va tahlil qilishda;
- dala mashg'ulotlari va ekologik monitoring, nazariy bilimlarni amaliyot bilan uyg'unlashtirishda.

Ushbu vositalar integrativ yondashuv asosida qo'llanilganda talabalarda mustaqil fikrlash, ekologik muammolarga ijodiy yondashish hamda barqaror rivojlanish g'oyalarini qo'llab-quvvatlash ko'nikmalari shakllanadi.

Xulosa qilib aytganda, integrativ yondashuv asosida ekologik kompetentlikni rivojlantirish vositalaridan samarali foydalanish oliy ta'lim jarayonining sifatini oshiradi. Bu yondashuv talabalarning ekologik ongini shakllantirish, atrof-muhitni

muhofaza qilishga mas'uliyatli munosabatni rivojlantirish hamda ularni kelajakdagi kasbiy faoliyatga tayyorlashda muhim pedagogik ahamiyatga ega.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Абдуллаева Ш.Ш. Ekologik ta'lim va tarbiya asoslari. – Toshkent: Fan, 2018.
2. Yo'ldoshev J.G', Usmonov S.A. Pedagogik texnologiyalar. – Toshkent: O'qituvchi, 2019.
3. Xodjayev B.X. Umumiy pedagogika. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2020.
4. Saidov A., Qosimov M. Ekologiya va atrof-muhit muhofazasi. – Toshkent: Universitet, 2021.
5. Abduraxmanova Sh.A. Ekologiya va atrof-muhit muhofazasi yo'nalishi talabalarida ekologik kompetentlikni rivojlantirishning metodologik asoslari. CONFERENCE OF NATURAL AND APPLIED SCIENCES IN SCIENTIFIC INNOVATIVE RESEARCH" Volume 02. Issue 05. May 2025
6. Abduraxmanova Sh.A. Methodology for Developing Students' Ecological Competence through an Integrative Pedagogical Model in Biology and Microbiology Education. Eurasian Research Bulletin Volume 47|September 2025 ISSN: 2795-7365